

M.A. (SANSKRIT) Semester - 3 (CBCS) Examination

Oct/Nov-2022 (NEW COURSE)

(Grammar) Sidhantkaumudi (Core (New))

Time: 2:30 Hours

Marks: 70

Instructions:

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

- પ્રશ્ન-૧ નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે ગદ્યખંડો નું સમજૂતી સાથે ભાષાંતર કરો (૧૪)
- Q-1 Translate with necessary Explanation any TWO of the following passages: (14)
- 1] અથ ગૌરિત્યત્ર કઃ શબ્દઃ? કિં યત્તસાસ્રાલાઙ્ગૂલકકુદચુરવિષાણ્યર્થરૂપં સ શબ્દઃ? નેત્યાહ। દ્રવ્યં નામ તત્ । યત્તર્હિ તદિદ્ગિતં ચેષ્ટિતં નિમિષિતમિતિ, સ શબ્દઃ? નેત્યાહ। ક્રિયા નામ સા । યત્તર્હિ તદ્ચુક્તો નીલઃ કપિલઃ કપોત ઇતિ સ શબ્દઃ? નેત્યાહ। ગુણો નામ સઃ । યત્તર્હિ તદ્દિત્તેષ્વભિન્નં છિન્નેષ્વચ્છિન્નં સામાન્યભૂતં સ શબ્દઃ? નેત્યાહ। આકૃતિર્નામ સા । કસ્તર્હિ શબ્દઃ? યેનોચ્ચારિતેન સાસ્રા લાઙ્ગૂલકકુદ ચુરવિષાણિનાં સમ્પ્રત્યયો ભવતિ સ શબ્દઃ।
 - 2] અસન્દેહપદાર્થનિરૂપણભાષ્યમ્ ।। અસન્દેહાર્થં ચાધ્યેયં વ્યાકરણમ્। યાજ્ઞિકાઃ પઠન્તિ- સ્થૂલ પૃષ્ઠતી માગ્નિ વારુણીમનડવાહીમાલભેત ઇતિ। તસ્યાં સન્દેહઃ- સ્થૂલા ચાસૌ પૃષ્ઠતી ચ સ્થૂલપૃષ્ઠતિ, સ્થૂલાનિ પૃષ્ઠન્તિ યસ્યાઃ સેયં સ્થૂલપૃષ્ઠતીતિ। તાં નાવૈયાકરણઃ સ્વરતોઽધ્યવસ્યતિ-યદિ પૂર્વપદપ્રકૃતિસ્વરત્વં તતો બહુવ્રીહિઃ, અથ સમાસાન્તોદાત્તત્વં તતસ્તત્પુરુષ ઇતિ ।।
 - 3] આનુષંગિકપ્રયોજનાનિ ।। ઇમાનિ ચ ભૂયઃ શબ્દાનુશાસનસ્ય પ્રયોજનાનિ- તેઽસુરાઃ। દુષ્ટઃ શબ્દઃ। યદધીતમ્। યસ્તુ પ્રયુક્તે। અવિદ્વાંસઃ। વિભક્તિં કુર્વન્તિ। યો વા ઇમામ્। ચત્વારિ। ઉત ત્વઃ। સક્તુમિવ । સારસ્વતીમ્। દશમ્યાં પુત્રસ્ય। સુદેવો અસિ વરુણ ઇતિ । તેઽસુરાઃ । તેઽસુરા હેલયો હેલય ઇતિ કુર્વન્તિ પરાવભૂવુઃ। તસ્માદ્ બ્રાહ્મણેન ન મ્લેચ્છિતવૈ નાપભાષિતવૈ। મ્લેચ્છો હ વા એષ યદપશબ્દઃ। મ્લેચ્છા મા ભૂમેત્યધ્યેયં વ્યાકરણમ્। તેઽસુરાઃ ।
 - 4] ચત્વારિ ।। ચત્વારિ શૃંગા ત્રયો અસ્ય પાદા દ્વે શીર્ષે સપ્ત હસ્તાસો અસ્ય। ત્રિધા બદ્ધો વૃષભો રોરવીતિ મહો દેવો મૃત્યાન્ આવિવેશ ।। ઇતિ। ચત્વારિ શૃંગાણિ। ચત્વારિ પદજાતાનિ નામાઝ્યાતોપસર્ગ નિપાતાશ્ચ। ત્રયો અસ્ય પાદાઃ- ત્રયઃ કાલા- ભૂતભવિષ્યદ્વર્તમાનાઃ। દ્વે શીર્ષે- દ્વૌ શબ્દાત્માનો નિત્યઃ કાર્યશ્ચ। સપ્તહસ્તાસો અસ્ય- સપ્ત વિભક્તિયઃ। ત્રિધા બદ્ધઃ- ત્રિષુ સ્થાનેષુ બદ્ધ- ઊરસિ કળ્થે શિરસીતિ। વૃષભો વર્ષણાત્। રોરવીતિ- શબ્દં કરોતિ ।।
- પ્રશ્ન-૨ નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે સૂત્રોને સ્પષ્ટ પણે વ્યાખ્યાયિત કરો (૧૪)
- Q-2 explain clearly any two of the following sutras (14)
1. तिङ्स्त्रीणि त्रीणि प्रथममध्यमोत्तमाः ।
 2. पूर्वोड्भ्यासः ।
 3. लः कर्मणि च भावे चाकर्मकेभ्यः।
 4. विधि निमंत्रणामन्त्रणाधिष्टसंप्रश्न प्रार्थनेषु लिङ्ग।
- પ્રશ્ન-૩ આત્મનેપદ એવં પરસ્મેપદ સંજ્ઞા સૂત્રો જણાવી તેમનું વિવરણ કરો. (૧૪)
- Q-3 Give "sangnasutra" of Atmanepada and Parasmaipada Elaborate them. (14)
- અથવા/OR
- પ્રશ્ન-૩ વ્યાકરણ શાસ્ત્રના મુખ્ય પાંચ પ્રયોજનો જણાવો
- Q-3 discuss the main five purposes of vyakaran Shastra
- પ્રશ્ન-૪ "ભવામિ" રૂપ સિદ્ધિની પ્રક્રિયા જણાવો (૧૪)
- Q.4 explain the process formation of the verb "भवामि" (14)
- અથવા/OR
- પ્રશ્ન-૪ "एधन्ते" આત્મનેપદ ની રૂપસિદ્ધિ સમજાવો
- Q.4 explain the process formation of the verb "एधन्ते"
- પ્રશ્ન-૫ નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે વિષય પર ટૂંકનોંધ લખો (૧૪)
- Q.5 Short notes on any two of the followings. (14)
- 1) શબ્દાનુશાસનમ્ । shabdanushasanam
 - 2) અષ્ટાદશ પરસ્મેપદ એવં આત્મનેપદ પ્રત્યયાઃ। Ashtadash parasmaipad and Atmanepad pratyayaha..
 - 3) પસપશાહ્નિક મહત્ત્વં પ્રતિપાદયતુ । Explain the importance of paspasahnikam.
 - 4) વ્યાકરણશાસ્ત્રસ્ય સમ્પ્રદાયાઃ । Explain the Vyakaranshastra's Sects.